

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Eylül 2018

EYLÜL 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ETİKETLERDE "FİYAT AYARLAMALARI" SON HIZLA DEVAM EDİYOR.
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA BİR AYLIK ARTIŞ ORANI YÜZDE 4,45
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.893 TL, YOKSULLUK SINIRI 6.167 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ ARTIK 2.313 TL

2018 yılının ilk altı aylık döneminin ardından gıda fiyatları son sürat yükselmeye devam ediyor. Etiketler neredeyse her gün değişmeye başladı. Mevsim etkileri nedeniyle yaz mevsiminde genellikle gerileme gösteren sebze-meyve fiyatı bile arttı. Ücretli çalışanlar başta olmak üzere dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartları dayanılmaz boyutlara ulaştı. Gerçekleşen enflasyon oranında, ücret gelirlerine sonradan yapılan zam tutarı zorunlu harcamaları karşılamada yetersiz kaldı. Açıklanan enflasyon ile çarşı-pazardaki fiyatlar arasında oluşan fark, beraberinde tartışmaları getirdi. Halkın enflasyonu bu ay, son on iki ay itibarıyla yüzde 24,34 oranında oldu. Asgari ücret ile değil bir ailenin, bir çalışanın bile harcamaları karşılanamaz duruma geldi.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Eylül ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.893,21 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 6.166,81 TL,
- Bir çalışanın -**sadece kendisinin**- yapması gereken **yaşama maliyeti** ise aylık 2.312,86 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Eylül 2017	Aralık 2017	Ağustos 2018	Eylül 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	425,84	445,58	498,52	518,08
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	349,98	368,86	415,50	434,52
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	452,15	476,69	536,36	560,77
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	294,61	317,01	361,99	379,84
Açlık Sınırı	1.522,58	1.608,13	1.812,47	1.893,21
Yoksulluk Sınırı	4.959,54	5.238,22	5.903,80	6.166,81

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı geçtiğimiz aya göre 81 TL, yoksulluk sınırı tutarı ise 231 TL artmıştır. Yılbaşına göre artış tutarı sırasıyla 285 TL ve 929 TL oldu. Son bir yılda mutfağa gelen ek yük 371 TL ve aile bütçesine gelen ek yük 1.207 TL arttı. Bilindiği üzere, yılbaşında 199 TL artan net aylık asgari ücret 1.603 TL olarak belirlenmişti. Asgari ücretin yürürlüğe girdiği Ocak 2018 ayında tek bir işçinin geçimi için yapması gereken aylık harcama 1.989,20 TL'ydi. Fiyat artışları nedeniyle günümüzde bu tutar 324 TL daha fazla oldu. Böylece işveren-hükümet temsilcilerinin oy çoğunluğuyla bekar bir işçi için belirlenen mevcut asgari ücretle aradaki fark 710 TL'ye yükseldi. Oysa bu fark asgari ücretin belirlendiği tarihte 386 TL olarak hesaplanmıştı. Asgari ücretli açısından bir günlük emeğin karşılığı bir kilogram kuşbaşı et bile değildir.

Bugün ele geçen asgari ücret dört kişilik bir ailenin sadece 21 günlük gıda harcamasını karşılayabilmektedir. Yoksulluk sınırı tutarına ise ancak 8 gün yetmektedir. Milyonlarca işçinin ailesiyle birlikte geçim ücreti olan asgari ücretin bir an önce artırılması, düşük ücretle çalışanların satın alma gücünde -bir nebze de olsa- iyileşme sağlayacaktır.

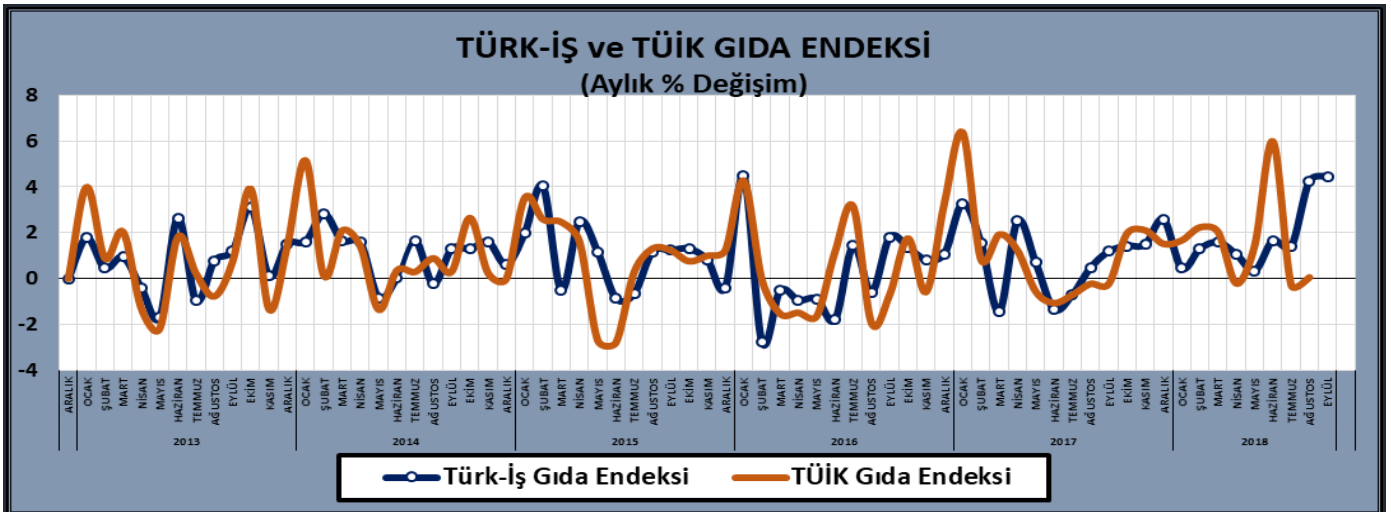
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Eylül ayında şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 4,45 oranında arttı.
- Yılın **ilk dokuz ayında** fiyatlardaki artış yüzde 17,73 oranına ulaştı.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 24,34 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 13,28 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Eylül 2015	Eylül 2016	Eylül 2017	Eylül 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,24	1,81	1,19	4,45
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	10,46	0,07	6,31	17,73
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	14,39	1,83	9,84	24,34
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,46	6,78	6,96	13,38

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda endeksindeki aylık gelişim aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Eylül 2018 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; geçtiğimiz ay bu kapsamdaki tüm ürünlerde yapılan fiyat artışının ardından bu ay düşük oranlı fiyat ayarlamaları dikkati çekti. Fiyat artışının genel olarak görüldüğü grupta bazı markaların fiyat indirimi ile dikkat çektiği görüldü.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; şarbon tartışmaları kırmızı et fiyatlarını pek etkilemedi ve kıyma et ile kuşbaşı etin kilogram fiyatı 3'er TL arttı. Tavuk fiyatı da bu artışa eşlik etti. Et ve tavuk fiyatındaki artış mutfak harcamasına olumsuz yansırken, av mevsiminin başlamasıyla tezgahlarda boy gösteren balık gerek çeşit gerek fiyat olarak iyi bir alternatif oldu. Palamut yanı sıra hamsi ile istavrit fiyatı mutfak harcamasına olumlu yansıdı. Sakatat fiyatında beklenen artış -henüz- gerçekleşmedi. Yumurta fiyatı bu ay ciddi oranda yükseldi ve tanesi 83 kuruş oldu. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyat artışları devreye girdi ve bu ay kuru fasulye, yeşil ve kırmızı mercimek, kuru fasulye ve bulgur fiyatı değişti. Sadece nohut fiyatında önemli bir değişiklik tespit edilmedi.
- Yaş sebze-meyve fiyatları bu ay yükseldi. Özellikle sebze fiyatları yükselirken meyve fiyatı ortalama biraz geriledi. Domates fiyatındaki artışın nedeni "mal bulamıyoruz" diye açıklandı.

Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Bu ay ağırlıklı olarak 16 sebze ve 11 meyve fiyatı kapsandı. Araştırmada ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi.

Geçtiğimiz ay biraz gerileyerek 4,63 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay ortalama yüzde 8,42 oranındaki artışla 5,02 TL'ye yükseldi. Ortalama kilogram fiyatı 4,43 TL olan sebze bu ay yüzde 19,19 oranındaki artışla 5,28 TL olurken, ortalama kilogram fiyatı geçen ay 4,91 TL olan meyve bu ay 4,64 TL oldu.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmekte fiyat artışı uygulamasının gelecek aya bırakıldığı belirtilirken un fiyatı bu ay arttı. Pirinç ve irmik fiyatı aynı kalırken makarna ile bulgur fiyatı yükseldi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; geçen fiyatı yüksek oranda artırılan tereyağında bu ay biraz indirim yapıldı, margarin ise zamlandı. Zeytinyağı fiyatı aynı kalırken ayçiçeği yağı fiyatı bu ay yine arttı. Geçtiğimiz ay artan siyah ve yeşil zeytin ortalama fiyatı değişmedi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden -fıstık hariç- hepsinin fiyatında artış belirlendi. Geçen ay dikkat çektiğimiz üzere, yeni mahsulün devreye girmesiyle baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri -nane hariç- fiyatı arttı. Şeker fiyatıyla birlikte bal, reçel fiyatı değişmedi ve fakat pekmez ve tuz fiyatı arttı. Çayın kilogram fiyatı 1 TL artarken, ıhlamur fiyatı değişmedi. Salçada bu ay fiyat yüksek oranda gerçekleşti.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşılarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

enisbagdadioglu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

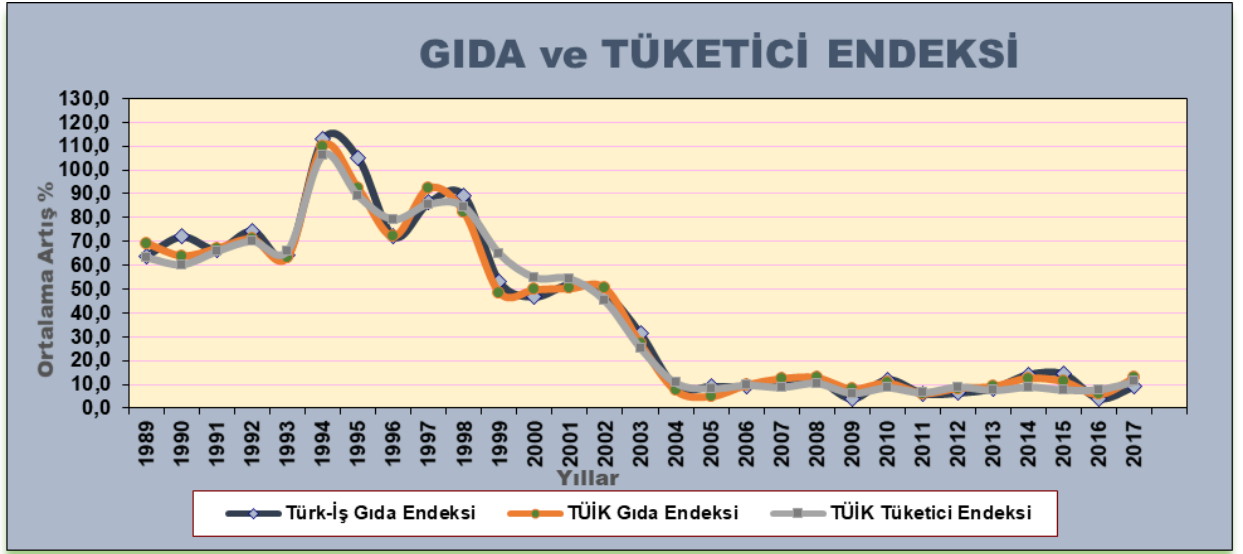
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.